

395. Wł. Mickiewicz do J. I. Kraszewskiego 1 III 1887 Rkp. BJ 6520 k. 215-216.

[k. 215r]

1^{go} marca 1887 r.

Kochany Panie,

Cieszyłem się, że Pan przebywa we Florencji, a widzę z listu Lenartowicza¹, że Pan powrócił do S[an] Remo, jeżeli nie na samo trzęsienie ziemi², to przynajmniej zaraz po katastrofie. Wybierał się Kochany Pan do Pompei, a biedna Mentona, jeżeli nie pod popiołem, to w gruzach. Podobno, że S[an] Remo wcale nie ucierpiało i że tylko sąsiednie wioski runęły. Zawsze musi być lament straszny [k. 215v] i może zbyt nerwujący dla sił Pańskich. Nie widzę z listu Lenartowicza, aby się Kochany Pan tyle wzmacnił, ile tego spodziewaliśmy się. Burza minęła, spustoszenie zostało. Gdyby Bóg ziemię wysadził, jak Ordon swą redutę³, Polacy pocieszyliby się myślą, że godzina sprawiedliwości wybiła i że kat pociągnięty do odpowiedzialności. Ale Petersburg i Berlin stoją, a miłe miściny włosko-francuskie padają. Bodajby tylko Kochany Pan dobrze zniósł i fatygę podróży, i wzruszenia takiej niespodzianki.

Polonię tutejszą w niemały kłopot wciągnęła [k. 216r] bismarkomania Papieża. Jedni, stosując do Rzymu ślepe posłuszeństwo Moskale dla cara, spokojni, gdyż Leon XIII⁴ mylić się nie może. Drudzy przypominają, że Chrystus nie szachrował i nie romansował z potęgami tego świata. Na murach paryskich wisi dość udatna karykatura Leona XIII z napisem: *En carnaval*⁵. Papież przed lustrem przebiera się za Prusaka. Program narodu naszego od wieku: *sperare contra spem*⁶. I Kochany Pan nadzieją silniejszą od wszelkich rachub i okoliczności żyje i pracuje. Zdrowia więc, jeżeli da Bóg, a w przeciwnym razie wytrwałości i duchowych pociech.

Wł[adysław] Mickiewicz

¹ Teofil Lenartowicz – zob. list nr 84.

² W dniu 23 II 1887 r. wielkie trzęsienie ziemi dotknęło San Remo i całą Ligurię.

³ Nawiązanie do słów wiersza Adama Mickiewicza: *Reduta Ordon*.

⁴ Leon XIII – zob. list nr 254.

⁵ *W przebraniu karnawałowym* (franc.).

⁶ *Mieć nadzieję wbrew nadziei* (łac.)